

ГАРЧИГ

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
ХОЁР. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	6
ГУРАВ. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	12
ДӨРӨВ. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	17
ТАВ. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	18
ЗУРГАА. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	18
ДОЛОО. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	18
НАЙМ. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	18
ЕС. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	21
АРАВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ.....	24
АРВАН НЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	33
ДҮГНЭЛТ.....	34

ХҮСНЭГТИЙН ГАРЧИГ

Хүснэгт 1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	6
Хүснэгт 2. 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд хийж гүйцэтгэсэн ажлын гүйцэтгэл	33

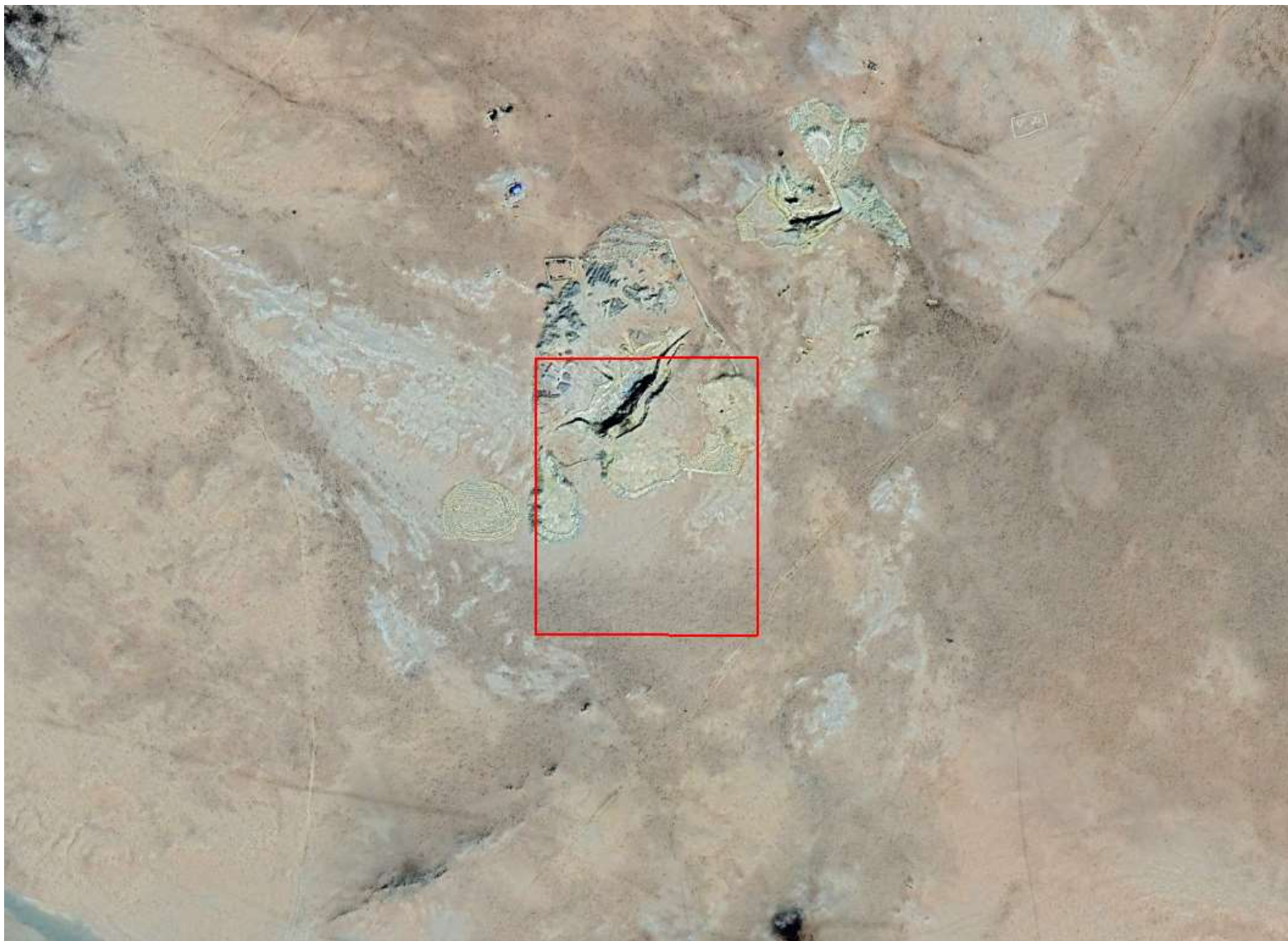
ЗУРГИЙН ГАРЧИГ

Зураг 1. Төсөл хэрэгжих талбайн байршил	4
Зураг 2. Ус ашиглуулах дүгнэлт	8
Зураг 3. Ус ашиглуулах дүгнэлт	9
Зураг 4. Ус ашиглуулах дүгнэлт	10
Зураг 5. Ус ашиглуулах дүгнэлт	11
Зураг 6. Ус ашигласны төлбөр төлсөн баримт	12
Зураг 7. Суулгац тарьсан тухай тодорхойлолт	13
Зураг 8. Модны төлбөр төлсөн баримт	14
Зураг 9. Модны төлбөр төлсөн баримт	15
Зураг 10. Мод суулгах явцын зураг	15
Зураг 11. Нөхөн сэргээлт хүлээлгэн өгсөн акт	16
Зураг 12. Нөхөн сэргээлт хүлээлгэн өгсөн акт	17
Зураг 13. Хог хаягдлын цэг	18
Зураг 14. Хог хаягдлын гэрээ	19
Зураг 15. Хог хаягдлын гэрээ	20
Зураг 16. Аюултай хог хаягдлын цэг	21
Зураг 17. Өвөлжөө хорооны цасыг түрж цэвэрлэх ажлын явц	22
Зураг 18. Цас түрж зам гаргах ажлын явц	23
Зураг 19. Агаарын чанарын шинжилгээний үр дүн	24
Зураг 20. Хөрсний шинжилгээний үр дүн	25
Зураг 21. Хөрсний шинжилгээний үр дүн	26
Зураг 22. Хөрсний шинжилгээний үр дүн	27
Зураг 23. Хөрсний шинжилгээний үр дүн	28
Зураг 24. Хөрсний шинжилгээний үр дүн	29
Зураг 25. Хөрсний шинжилгээний үр дүн	30
Зураг 26. Усны шинжилгээний хариу	31
Зураг 27. Усны шинжилгээний хариу	32

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1.Төслийн ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр:	“Сэрүүн цагаан” нэртэй хайлуур жоншны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төсөл		
Төсөл хэрэгжүүлэгч:	“Тэнүүн байгаль” ХХК. Хаяг: Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 5-р хороо, Энхтайвны өргөн чөлөө, Цайз зах, 108 тоот.		
Төсөл хэрэгжүүлэх талбайн байршил:	Дорноговь аймгийн Даланжаргалан сумын нутаг дэвсгэрт харъяалагдах ба тус сумын төвөөс баруун зүгт 16 км, төмөр замын Олон Овоот станцаас баруун урагш 13.5 км оршино.		
	Талбайн солбицлууд:		
	1.	45° 50' 01.61”	108° 55' 01.67”
	2.	45° 50' 01.61”	108° 54' 38.68”
	3.	45° 50' 21.6”	108° 54' 38.68”
	4.	45° 50' 21.6”	108° 55' 01.67”
Төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллагын хууль эрх зүйн хүчинтэй баримтуудын жагсаалт:	Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ		
	✓	Улсын бүртгэлийн дугаар:	9019016141
	✓	Регистрийн дугаар:	2582457
	✓	Улсад бүртгүүлсэн:	2006.12.25
	Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл		
	✓	Дугаар:	MV-008149
	✓	Олгосон огноо:	2007.01.29

Зураг 1. Төсөл хэрэгжих талбайн байршил

1.2. Тухайн жилийн уулын ажлын төлөвлөгөөний биелэлт

2024 оны төлөвлөлтөөр 1, 2, 3-р хүдрийн биетүүдэд ил уурхайн аргаар олборлолтын ажил хийж гүйцэтгэх ба 1-р хүдрийн биетийн ил уурхайн ашиглалт дууссаны дараа далд уурхайн олборлолт хийхээр тооцлоо. Харин 2 болон 4-р хүдрийн биетэд далд уурхайн үндсэн малталтуудыг нэвтрэхээр төлөвлөлөө. Ил уурхайгаар 2024 онд 1-р хүдрийн биетээс 21.04 мян.тн, 2-р хүдрийн биетээс 22.95 мян.тн, 3-р хүдрийн биетээс 6.01 мян.тн хүдэр олборлохоор, далд уурхайгаар 1-р хүдрийн биетээс 12.4 мян.тн хүдэр олборлохоор тооцсон.

Нийт олборлосон 62.435 мян.тн хүдрийг гар аргаар ангилан ялгаж 9.5 мян.тн ФК-65 маркийн бүхэллэг жонш гарган авч экспортлох ба үлдэгдэл бага агуулгатай хүдрийг дотоодын баяжуулах үйлдвэрүүдэд борлуулахаар тооцсон.

Төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагааг явуулж 34.0 мян.м³ хөрс хуулалтын ажил хийж 8.0 мян.м³ жонш олборлох боловсруулж, 0.4 мян.тн бүхэллэг жонш экспортод гаргасан.

ХОЁР. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт 1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа ба давтамж	Зардал, мян.төг	Төлөвлөлтийг хэрэгжүүлсэн байдал
Агаар орчин				
Уурхай орчимд тоосжилт үүсэх	Уурхайн ам орчимд болон тээврийн гол замыг чийгшүүлэх, услах, дагтаршуулах	Үйл ажиллагааны турш	500.0	Уурхайн карьер болон тээврийн гол замыг чийгшүүлэх, услах зорилгоор усалгааг тогтмол хийж гүйцэтгэсэн.
	Жил бүрийн орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу агаар, орчин дахь тоосны хэмжээг тодорхойлж байх	Жилд 1 удаа	ОХШХ-ийн зардлаас	ОХШХ-ийн дагуу хяналт шинжилгээг хийлгэсэн.
Ашиглаж буй усны чанар муудах, хүрэлцээ бага байх	Ус ашиглах дүгнэлтийг жил бүрийн эхэнд гаргуулах	Жил бүрийн эхэнд	-	Ус ашиглах дүгнэлтийг гаргуулж, гэрээ байгуулж ажилласан.
	Ус ашигласны төлбөрийг цаг тухайд нь тогтмол хугацаанд төлөх	Үйл ажиллагааны турш		Ус ашигласны төлбөрийг төлсөн.
	Унд, ахуйн хэрэглээний усанд тогтмол шинжилгээ хийлгэж байх	Жилд 1 удаа		ОХШХ-ийн дагуу усны шинжилгээг хийлгэсэн.
Газрын гадарга, хэвлий				
Жонш олборлосоноор газрын хэвлийд хоосон орон зай шинээр үүсгэнэ.	Уурхайн малталтууд болон олборлосон орон зайд бэхлэгээ, хамгаалалтын цул зэргийг үлдээж нуралт үүсэхээс сэргийлнэ	Уурхай ашиглалтын төгсгөлд	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгасан зардлаар	2024 онд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил төлөвлөгдөөгүй болно.
Хорсон бүрхэвч				
Төслийн үйл ажиллагааны явцад ихээхэн талбайн хөрс овоолго, уурхайн тосгон, бусад байгууламжууды н дор дарагдаж, элэгдэл, эвдрэлд өртөнө.	Овоолго болон бусад байгууламжуудыг байгуулахын өмнө өнгөн хөрсийг хуулан авах, Хуулж авсан өнгөн хөрсийг тусгайлан овоолго байгуулан хадгалах Хэлбэржүүлж зассан талбайг шимт хөрсөөр хучиж биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд бэлтгэх	Эхний үе шатанд, ашиглалт дууссан талбайд тухай бүрт	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгасан зардлаар	Шимт хөрсний овоолго үүсгэн хадгалсан.
Уурхайн замын ачааллаас хөрс элэгдэж, эвдрэлд орох	Хүнд машин механизм явах замыг засаж сайжруулан, байгалийн хөрс бүхий замаар тээвэрлэлт аль болох бага хийх	Ашиглалтын явцад	-	Уурхайн зам талбайг тогтмол услан чийгшүүлж, зам арчилгааг тогтмол хийж гүйцэтгэсэн.
Хог хаягдлаар хөрс бохирдож болзошгүй	Хог хаягдлыг, тогтсон нэг цэгт төвлөрүүлж, ариутгах, зайлуулах арга	Тухай бүрт	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний зардлаар	Хог хаягдлыг тогтсон нэг цэгт хуримтлуулж, хог хаягдлын гэрээний

Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа ба давтамж	Зардал, мян.төг	Төлөвлөлтийг хэрэгжүүлсэн байдал
	хэмжээг төлөвлөсөн хугацаанд хийх			дагуу сар бүр тогтмол тээвэрлүүлсэн.
Ургамлан нөмрөг				
Уурхайгаас олборлосон жонш ялгах, хоосон чулуулгийн овоолго зэрэг ажлын үед ургамал устгах, дарагдах, талхлагдах зэргээр хамгийн их нөлөөлөлд өртөнө.	Нөхөн сэргээлтэнд ашиглах хөрсний шимт хэсгийн овоолгыг стандартын дагуу тусгайлан овоолж, салхинд хийсэхээс хамгаалах.	Шимт хөрс хуулалтын үед, зам, карьер, бусад газрын ашиглалт дууссаны дараа	Нөхөн сэргээлтийн зардлаар	Шимт хөрсний овоолго үүсгэн хадгалсан.
Уурхайн үйл ажиллагааны туршид тоосжилт үүсэх, энэ нь ойролцоох газрын ургамлын фотосинтезийн үйл ажиллагаанд нөлөөлөн ургалтын эрчмийг доройтуулах	Тоосжилтоос үүсэх дам нөлөөг багасгах үүднээс шаардлагагүй замуудыг хаах, усалгаа хийх, байнгын хяналт тавьж байх Мониторинг хийх газруудыг барьж байгуулах, үйл ажиллагаа эхлэх үед оновчтой сонгон нөлөөллийг хэрхэн бууруулах арга замыг боловсруулан шууд хэрэгжүүлж байх	Тухайн үед	Мониторингийн зардлаар	Зам усалгааны ажлыг тогтмол зохион байгуулсан. Мониторингийн цэгүүдийг сонгож, ОХШХ-ийн хүрээд дээж авч шинжлүүлсэн.

**ДОРНОГОВЬ АЙМАГ
БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗАР**
Орон нутгийн өмчийн III байр, Залуучууд тудамж,
3 дугаар баг, Сайншинд сум, Дорноговь аймаг, 44103
Утас: (976) 7052 2663, факс: (02-522) 4-27-26
Цахим шуудан: Dgubonjg@do.mn, gov.mn
Цахим хаяг: www.do.mn, gov.mn

2024.06.24 № 292

танай _____-ны № _____-т

**“ТЭНҮҮН БАЙГАЛЬ” ХХК-ИЙН
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ Н.МӨНГӨНЧИМЭГ
ТАНАА**

Танай 2024 оны 06 дугаар сарын 24-ний өдрийн 082/24 тоот албан бичгээр ирүүлсэн 2024 оны Уулын ажлын төлөвлөгөө, ТЭЗҮ, Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг үндэслэн 2024 оны ус ашиглуулах дүгнэлтийг гарган хавсралтаар хүргүүллээ.

Хавсралт.....хуудастай.

Хувийг Аймгийн Татварын хэлтэс,
Даланжаргалан сумын Засаг даргын тамгын газарт

ДАРГА Н.ОТГОНБАЯР

4424930362

Зураг 2. Ус ашиглуулах дүгнэлт

ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗАР 2024 ОНЫ УС АШИГЛУУЛАХ ДҮГНЭЛТ

2024 оны 06 дугаар сарын 24-ний өдөр	Дугаар-31	Сайншанд хот
1. Аж ахуйн нэгж байгууллага, захирлын нэр, хаяг, утас факс, улсын бүртгэлийн дугаар: "ТЭНҮҮН БАЙГАЛЬ" ХХК-ны гүйцэтгэх захирал Н.Мөнгөнчимэгт, Улаанбаатар хот, Хан-уул дүүрэг, 19-р хороо, Туулын хотхон, 29-128 тоот, утас: 99091721, Улсын бүртгэлийн дугаар 9011092129, регистрийн дугаар 2582457		
2. Төслийн нэр, байршил: Дорноговь аймаг Даланжаргалан сумын нутагт байрлах "Сэрүүн цагаан"-ны хайлуур жоншны орд		
3. Төсөл хэрэгжүүлэгч: "Тэнүүн байгаль" ХХК		
4. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар болон талбайн координат (X,Y): MY-008149		
X	Y	
108° 55' 01.67"	45° 50' 01.61"	
108° 54' 38.68"	45° 50' 01.61"	
108° 54' 38.68"	45° 50' 21.6"	
108° 55' 01.67"	45° 50' 21.6"	
5. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний нэр төрөл зориулалт: Хайлуур жоншны орд ил аргаар ашиглана.		
6. Үйлдвэрийн техник, технологи /ажиллах горим, хүчин чадал/ Хөрс хуулалтын ажилд 1.2 м³ шанаганы багтаамжтай урсгуу утгуурт гидравлик HYUNDAI LC2900-3 маркийн экскаватор, Хүдэр олборлолтод 1м³ утгуурын багтаамжтай DAEWOO Solar-220 маркийн экскаватор, 3м³ -ийн утгуурын багтаамжтай KQG маркийн утгуур ачигч, 1200-155 мм-ийн цооног өрөмдөх ZL-100 маркийн өрмийн машин, 16 м³ -ийн тэвшний багтаамжтай NORTHBENZ маркийн автосамосвал, 81 квт хүчин чадалтай TY-120 маркийн бульдозер зэрэг машин техникүүдийг ашиглана, 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-нээс 12 дугаар сарын 31-ний өдрийг хүртэл нийт 300 хоног, 56 хүний бүрэлдэхүүнтэй ажиллана.		
7. Үйлдвэрлэх, боловсруулах бүтээгдэхүүний хэмжээ: 2024 онд 57.35%-ийн агуулга бүхий 30.62 мян.тн хүдэр олборлон боловсруулж 11.84 мян.тн ФК-75 маркийн бүхэллэг жонш гарган боловсруулахаар тооцсон. Үйлдвэрлэсэн 11.84 мян.тн бүхэллэг жоншыг экспортод гарган 18.78 мян.тн бага агуулагатай хүдрийг дотоодын баяжуулах үйлдвэрт борлуулахаар төлөвлөсөн.		
8. Усны эх үүсвэр, нөөц, чанар, хоногт ашиглах хэмжээ /шоо.метрээр/ Усны эх үүсвэр нь Умард говийн гүвээт халхын дундад талын сав газар, Даланжаргалан сумаас зөөврөөр ус авч ашигладаг.		
9. Усны барилга байгууламжууд /нэр, хүчин чадал, барилга, байгууламжийн хэмжээ хийц/ Мэдээлэл байхгүй.		
10. Худаг, өргөлтийн станцууд, усны тоолуур /насосны хүчин чадал, марк/ 2007 онд гаргасан эзэмшлийн 1 худагтай. Тоолуур суурилуулан тоолуурын заалтаар төлбөрөө төлнө.		

Зураг 3. Ус ашиглуулах дүгнэлт

11. Дамжуулах байгууламж /шугам сүлжээний урт, диаметр/:

12. Хаягдал бохир усны хэмжээ, цэвэрлэгээний арга, түвшин:
Ахуйн хаягдал бохир усыг хөрсөнд шингээн зайлуулдаг.

13. Байгаль орчны үнэлгээ, нөхцөл:

Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэмэлт тодотголыг 2018 онд “Экотон” ХХК-аар хийлгэсэн.

14. Онцгой нөхцөл:

15. Холбогдох хууль, дүрэм, журам, норм, стандарт, баримт бичгийн дагуу усны зарцуулалтыг тооцох

Байгаль орчны сайдын 2015 оны А/301 дугаар тушаалаар баталсан “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд зарцуулах усны түр норм”-ын дагуу тооцоход

56 хүн х 20л/хон х300 хон=336.0м³/жил – үнд ахуйн усны хэрэглээ

400ш х 45л х 112 удаа= 2016.0м³ – ногоон байгууламжийн усалгаа

1900.0м х 8.0м х 2л/м² х 1удваа/хон х 300 хон = 9120.0м³-зам талбайн тоосжилт дарахад ашиглах ус /ТЭЗҮ-56 хуудас /

Нийт: 336.0м³+2016.0м³+9120.0м³ = 11472.0м³ жилд ашиглана.

16. Холбогдох хууль, тогтоол шийдвэрийн дагуу оногдуулах усны нөөцийн төлбөрийн хэмжээ: Зам талбайн тоосжилт дарх 9120.0м³, Ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах 2016.0м³, ашиг олох зориулалтаар ашиглах 336.0м³ нийт усыг газрын доорх усны төлбөрийн хэмжээг “Усны экологи, эдийн засгийн үнэлгээг шинэчлэн батлах тухай” Засгийн газрын 2011 оны 302 дугаар тогтоолоор “Умард говийн гүвээт- Халхын дундад талын сав газар”-т тогтоосон газрын доорхи усны экологи-эдийн засгийн суурь үнэлгээ, Засгийн газрын 2013 оны 327 дугаар тогтоолоор тогтоосон ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүр, Засгийн газрын 2013 оны 326 дугаар тогтоолын 1-р хавсралтын 4, 9-д заасан усны нөөц ашигласны төлбөрийн хэмжээг үндэслэн тооцож, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөрийг “Төсвийн тухай” хуулийн 23.6.5-д заасны дагуу аймгийн Төрийн сангийн 060000944 тоот дансанд төвлөрүүлэх;

Монгол улсын Засгийн газрын 2013 оны 326, 327 дугаар тогтоолыг үндэслэн ус ашигласны төлбөрийг тооцвол:

- “Умард говийн гүвээт- Халхын дундад талын сав газар”-т газрын доорх ус ашигласан нөхцөлд тооцох экологи-эдийн засгийн суурь үнэлгээ 3700 төг/м³ байна.

- 10 хувь -Засгийн газрын 2013 оны 326 дугаар тогтоолын дагуу батлагдсан усны нөөц ашигласны төлбөрийн 9-д заасан хувь хэмжээ.

- 0.25- ашиглах усны ашиглалтын зориулалтын итгэлцүүр

- 2016м³ жилд – ногоон байгууламжийн усалгаа

2016.0 м³ х 92.5 = 186480,0 төг /нэг зуун наян зургаан мянга дөрвөн зуун наян төгрөг/

- “Умард говийн гүвээт- Халхын дундад талын сав газар”-т газрын доорх ус ашигласан нөхцөлд тооцох экологи-эдийн засгийн суурь үнэлгээ 3700 төг/м³ байна.

- 20 хувь -Засгийн газрын 2013 оны 326 дугаар тогтоолын дагуу батлагдсан усны нөөц ашигласны төлбөрийн 4-д заасан хувь хэмжээ.

- 0.2- ашиглах усны ашиглалтын зориулалтын итгэлцүүр

- 9120.0м³ жилд – зам талбайн тоосжилт дарах

9120.0 м³ х 185.0= 1687200,0 төг /нэг сая зургаан зуун наян долоон мянга хоёр зуун төгрөг/

Зураг 4. Ус ашиглуулах дүгнэлт

- “Умард говийн гүвээт- Халхын дундад талын сав газар”-т газрын доорх ус ашигласан нөхцөлд тооцох экологи-эдийн засгийн суурь үнэлгээ 3700 төг/м³ байна.

- 15 хувь -Засгийн газрын 2013 оны 326 дугаар тогтоолын дагуу батлагдсан усны нөөц ашигласны төлбөрийн 7а-д заасан хувь хэмжээ.

- 0.16- Засгийн газрын 2013 оны 327 дугаар тогтоолын дагуу ашиг олох зориулалтаар ашиглах газрын доорхи усыг ашиглахад тооцох ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүр

$336,0\text{м}^3/\text{жил} \times 88,8 \text{ төг}/\text{м}^3 = 29836,8 \text{ төг}$ /хорин есөн мянга найман зуун гучин зургаан төгрөг найман мөнгө/

Нийт: $186480,0 \text{ төг} + 1687200,0 \text{ төг} + 29836,8 \text{ төг} = 1903516,8 \text{ төг}$ /нэг сая есөн зуун гурван мянга таван зуун арван зургаан төгрөг найман мөнгө/

17. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд усны нөөцийг хэмнэх, эргүүлж ашиглах даалгавар:
Хэрэглээнээс гарсан бохир усыг “Усны чанар, Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус, Ерөнхий шаардлага” MNS 4943:2011 стандартын шаардлагад нийцүүлэн цэвэрлэж ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах.

18. Тавих шаардлага, цаашид авах арга хэмжээ, зөвлөмж:

- Ус ашиглуулах дүгнэлтийг үндэслэн Даланжаргалан сумын Засаг даргын захирамжаар ус ашиглах зөвшөөрөл авч гэрээ байгуулах /“Усны тухай” хуулийн 28.6-р зүйл/
- Усны тухай хуулийн 28.18-д зааснаар ус ашиглуулах дүгнэлт, холбогдох зөвшөөрөлгүйгээр ус ашиглахыг хориглодог болохыг анхаарах.
- Усны шинжилгээг хийлгэж дүнг ирүүлэх
- Тоолууржуулан баталгаажсан тоолуурын заалтаар усны нөөц ашигласны төлбөрийг тооцож байх /Усны тухай хуулийн 30.1.4-д усны эх үүсвэрийг /БОНХС-ын 2013 оны А-156 тоот тушаалаар батлагдсан “Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах журам”/
- “Аж ахуйн нэгжийн экологийн паспорт” хөтлөх /Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31 дүгээр зүйл, Стандартчилал хэмжилзүйн хэлтэсээс авах/
- Зөвшөөрсөн хэмжээнээс илүү ашигласан усны төлбөрийг 50 хүртэл хувиар өсгөн тооцож төлөхөөр заасныг анхаарч ажиглах /Усны тухай хуулийн 31.2-р зүйл/
- Ус ашиглах зөвшөөрлийн хураамжийг Даланжаргалан сумын Төрийн сан банкны 060300995 тоот дансанд тушааж хуулбар хувийг ирүүлэх /Монгол Улсын “Улсын тэмдэгтийн хураамжын тухай” хуулийн 21.1, 20-р зүйл, Дорноговь аймгийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын тэргүүлэгчдийн 2011 оны 51-р тогтоол/
- Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргах үйлчилгээний хөлс болох 50 000 төгрөгийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын Төрийн сан банкны 100 060013001 дансанд тушааж /Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2018 оны 10 дугаар сарын 02-ны өдрийн А-376 тоот тушаал/
- Зөвлөмжид заасан ажлын тайлан, Ус ашиглалтын мэдээ тайланг 11-р сарын 05-нд багтаан аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газарт ирүүлэх

ДҮГНЭЛТ ГАРГАСАН

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН
ГАЗРЫН МЭРГЭЖИЛТЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗРЫН
ДАРГА:

Ш.АМГАЛАНСАЙХАН
Н.ӨТГОНБАЯР

Зураг 5. Ус ашиглуулах дүгнэлт

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 3241005116105

ТТД / Регистр: 10001028831001 / 2582457

Татвар төлөгчийн нэр: ТЭНҮҮНБАЙГАЛЬ

Татварын төрөл: 01030724 - Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр

Харьяалах татварын алба: Дорноговь / Аймгийн төвлөрсөн

Төлсөн дүн: 1,903,516.80 ₮

Гүйлгээний огноо: 2024-10-30 15:54:11.0

Гүйлгээний утга: 3241005116105;;2582457;;99034321;1205172813;ТЭНҮҮН БАЙ;Golomtbank-Online;99034321

Татварын данс: До.Ус ашигласны төлбөр - 100060000944

Төлөлтийн хэлбэр: Голомт банк

Цахим гүйлгээний баримт

Хүсэлтийн лавлах дугаар: 294931565

Татсан огноо: 2024-10-30 15:54

Шалжүүлэгчийн дансны дугаар	Хүлээн авагчийн данс	Гүйлгээний дүн	Гүйлгээний төлөв
1205172813 MN750015001205172813	1165117377	1,903,516.80 MNT	Амжилттай
Шалжүүлэгчийн нэр ТЭНҮҮНБАЙГАЛЬ	Хүлээн авагчийн нэр ТАХ	Гүйлгээний утга 3241005116105;10001028831001;2582457;10001028831001;99034321	
	Хүлээн авагчийн банк	Гүйлгээний огноо 2024-10-30	

Гүйлгээг шилсэн хэрэглэгч	Гүйлгээг хянасан хэрэглэгч	Гүйлгээг баталсан хэрэглэгч
Н. МӨНГӨНЧИМЭГТ		

Зураг 6. Ус ашигласны төлбөр төлсөн баримт

ГУРАВ. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

2024 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил төлөвлөгдөөгүй болно. “Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд мод тарихаар төлөвлөсөн ажлыг сумын ЗД-тай зөвшилцсөний үндсэн дээр Өнгөт багийн “Далан түрүү рашаан”-ы энгийн хамгаалалтын бүсэд суулгахаар шийдвэрлэн нийт 200 ш суулгац тарьсан. Уг ажлын зардалд нийт 3 550.0 мян.төг зарцуулсан бөгөөд санхүүгийн баримтыг хавсаргав.

**ДОРНОГОВЬ АЙМАГ
ДАЛАНЖАРГАЛАН СУМЫН
ЗАСАГ ДАРГА**
200 дугаар байр, Их сансар сумын, Цогин баг,
Даланжаргалан сум, Дорноговь аймаг, 44113,
Утас: (02-324) 1-41-70
Цахилгаан хаяг: zdtg@dalanzargalan.dso.gov.mn
АЖАЛ, 11-28 № 06/1559
таний _____-ны № _____-т

АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗАРТ

Тус сумын Бичиг багийн нутагт “Сэрүүн цагаан” нэртэй газар үйл ажиллагаа явуулдаг “Тэнүүн байгаль” ХХК нь Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тус сумын Өнгөт багийн “Далан түрүү рашаан”-ны энгийн хамгаалалтай бүсэд 200 ширхэг модны суулгац тарьсан нь үнэн болно.

ЗАСАГ ДАРГЫН
ОРЛОГЧ З.СҮХБААТАР

4412404881
D:\alban bichig\2024\ тоот А5.docx

Зураг 7. Суулгац тарьсан тухай тодорхойлолт

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information

Журналын/Journal No: 5629538

Системийн огноо/System Date: 2024.10.23 09:39:49

Дт/From	Дансны/Картын дугаар Account/Card number	Нэр/Name	Дүн/Amount	Ханш/Rate
	5070361718	Н*****О МӨНГӨНЧИМЭГТ	800,000.00 MNT	1.00
/ Найман зуун мянган төгрөг /				
Кт/To	Банкны дугаар/Branch No 05 Дансны/Картын дугаар Account/Card number 5163062567	Банкны нэр Bank Name Хаан банк Нэр/Name Н*****О МӨНГӨНМОРЬТ	800,000.00 MNT	1.00

Гүйлгээний утга/Transaction description:
tenuunbaigali mod tulbur

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information

Журналын/Journal No: 9573555

Системийн огноо/System Date: 2024.10.18 10:59:23

Дт/From	Дансны/Картын дугаар Account/Card number	Нэр/Name	Дүн/Amount	Ханш/Rate
	5070361718	Н*****О МӨНГӨНЧИМЭГТ	1,500,000.00 MNT	1.00
/ Нэг сая таван зуун мянган төгрөг /				
Кт/To	Банкны дугаар/Branch No 05 Дансны/Картын дугаар Account/Card number 5163062567	Банкны нэр Bank Name Хаан банк Нэр/Name Н*****О МӨНГӨНМОРЬТ	1,500,000.00 MNT	1.00

Гүйлгээний утга/Transaction description:
тэнүүн байгаль мод

Зураг 8. Модны төлбөр төлсөн баримт

Цахим гүйлгээний баримт

Хүсэлтийн лавлах дугаар: 294931217

Татсан огноо: 2024-10-30 15:52

Шилжүүлэгчийн дансны дугаар	Хүлээн авагчийн данс	Гүйлгээний дүн	Гүйлгээний төлөв
1205172813 MN750015001205172813	1509095011	1,250,000.00 MNT	Амжилттай
Шилжүүлэгчийн нэр ТЭНҮҮНБАЙГАЛЬ	Хүлээн авагчийн нэр ОЮУНТӨГС АЛТАНТӨГС	Гүйлгээний утга 2582457 Тэнүүнбайгаль ХХК Модны төлбөр	
	Хүлээн авагчийн банк Голомт Банк	Гүйлгээний огноо 2024-10-30	

Гүйлгээг шивсэн хэрэглэгч	Гүйлгээг хянасан хэрэглэгч	Гүйлгээг баталсан хэрэглэгч
Н. МӨНГӨНЧИМЭГТ		

Зураг 9. Модны төлбөр төлсөн баримт

Зураг 10. Мод суулгах явцын зураг

ДӨРӨВ. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний хүрээнд Даланжаргалан сумын Өнгөт багийн нутагт байрлах “Уртын гол” нэртэй газарт хууль бусаар олборлож эвдрэлд оруулсан 0.52 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийг хийж гүйцэтгэсэн болно.

Байгаль орчин, ногоог хөгжил, аялал жуулчлалын
Сайдын 2023 оны 09 дугаар сарын 06-ны өдрийн
А/439тоот тушаалын хавсралт

НӨХӨН СЭРГЭЭЛТ ХИЙСЭН ГАЗРЫГ ХҮЛЭЭН АВСАН ТУХАЙ АКТ

2024 оны 10 дугаар сарын 09-ний өдөр

№	Асуулт	Хариулт
1	Байршил Аймаг, сум, газрын нэр:	Дорноговь аймаг Даланжаргалан сум Өнгөт баг
2	Аж ахуй нэгжийн нэр: Хаяг: Холбоо барих утас: И-Майл хаяг: Гэрчилгээний дугаар: Регистрийн дугаар:	“Тэнүүнбайгаль” ХХК Даланжарлан Бичигт баг 99091721 2582457
3	Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: Ордын нэр: Талбайн хэмжээ /га/:	MV-008149 Сэрүүнцагаан 30,62
4	Нөхөн сэргээлт хүлээлгэн өгсөн: “Паруэрланд”ХХК Албан тушаалын нэр: Овог, нэр: Холбоо барих утас: И-Майл хаяг:	Уурхайн дарга Мөнгөнморьт 99091721
5	Нөхөн сэргээлтийн ажлыг газар дээр нь хэмжиж зураглал үйлдсэн мэргэжлийн байгууллагын нэр: Хаяг:	
6	Нөхөн сэргээлтийн ажлын хэмжээ, чанар үр дүн	0,52 га газарт стандартын дагуу хийгдсэн байна.
7	Нөхөн сэргээлтийн хэмжээ: 1. Техникийн нөхөн сэргээлт Талбайн хэмжээ /га/ Ажлын хэмжээ /м.куб/ Зардал /төгрөг/ 2. Биологийн нөхөн сэргээлт хэмжээ: Талбайн хэмжээ /га/ Тарисан мод, бут, сөөг, ургамал /төрлөөр/ Ургалтын хувь Зардал /төгрөг/	0,52 га 811,5м3 3 сая төг
8	Нэмэлт мэдээлэл /1:2000 масштабтай зураглал, шинжилгээний үр дүн, фото зураг, хүлээлгэн өгсний дараа хяналт,	

Зураг 11. Нөхөн сэргээлт хүлээлгэн өгсөн акт

	мониторингийн зардалтай холбоотой баримт материалыг хавсаргасан байна./	
9	Нөхөн сэргээлт хийсэн газрын байршил	$109^{\circ}12,9,45-46^{\circ}13,26,83$ $109^{\circ}12,11,4-46^{\circ}13,29,37$ $109^{\circ}12,11,63-46^{\circ}13,24,87$ $109^{\circ}12,14,78-46^{\circ}13,27,21$

Нөхөн сэргээлтийн ажлын дүгнэлт:

Даланжаргалан сумын Өнгөт багийн Уртын гол нэртэй газарт хууль бусаар олборлож гэмтээсэн газарт техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг 0,52га газат стандартын дагуу дүүцүүлэн хамгаалах чиглэлээр хийж гүйцэтгэсэн байна.

Тайлбар: Нөхөн сэргээлтэд хамрагдсан талбай, хийсэн ажлын хэмжээг техникийн болон биологийн гэж ангилан хэмжилтийн дүнг үндэслэн тогтооно. Биологийн нөхөн сэргээлтэд ашигласан бут, ургамлын төрөл зүйлийг тодорхой тусгана.

АКТ ГАРГАСАН:

Комиссын дарга:
/тамга/

/Гарын үсэг/

ЗДТГ-БОБМ
/Нэр, албан тушаал/

Гишүүд: .

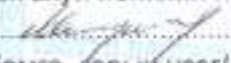
Иргэдийн нийтийн хурлын дарга Мөнхонон
Гарын үсэг/

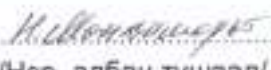
/Нэр, албан тушаал/

ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРСӨН:

“Сэрүүн цагаан” ХХК

/Аж ахуй нэгжийн нэр/

/Тамга, гарын үсэг/

/Нэр, албан тушаал/

Огноо: 2024 оны 10 сарын 09 өдөр

Зураг 12. Нөхөн сэргээлт хүлээлгэн өгсөн акт

ТАВ. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээг уурхай хаагдах үед хаалтын зардалд тусгаж өгсөн тул 2024 онд энэ чиглэлийн үйл ажиллагаа төлөвлөгдөөгүй болно.

ЗУРГАА. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

“Тэнүүн байгаль” ХХК-ны тусгай зөвшөөрлийн талбайд палеонтологийн олдворын ул мөр ажиглагдаагүй байна. Түүнчлэн археологийн дурсгал илрээгүй байна.

ДОЛОО. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Уурхайн үйл ажиллагаанд ямар нэгэн химийн бодис ашиглаагүй. Түүнчлэн 2024 онд тэсэлгээний ажил хийгдээгүй болно.

НАЙМ. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хог хаягдлын гэрээг Даланжаргалан сумын ЗД-тай байгуулж, гэрээний дагуу хог хаягдлыг тээвэрлүүлсэн. Түүнчлэн уурхайн талбайд хог хаягдлыг түр хадгалах цэгийг тохижуулсан. Мөн аюултай хог хаягдлын түр цэгийг байгуулж, ажилласан тос малыг дахин ашиглах боломжтой хүнд нийлүүлсэн. Стандартын шаардлагад нийцсэн соруулдаг эко “00”-ыг уурхайн талбайд суурилуулж ашиглалтад оруулсан.

Зураг 13. Хог хаягдлын цэг

БАТЛАВ:
“ТЭНҮҮН БАЙГАЛЬ” ХХК
ЗАХИРАЛ *Н.МӨНГӨНЧИМЭГТ*
2024 оны...сарын...өдөр

БАТЛАВ:
ДАЛАНЖАРГАЛАН СУМЫН ЗАСАГ
ДАРГА *Д.БЭХБАТ*
2024 оны...сарын...өдөр

ХОГ ХАЯГДЛЫН ГЭРЭЭ

2024 оны 05 сарын 13-ны өдөр

№

Нэг, Нийтлэг үндэслэл

Монгол улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Ариун цэврийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйл, Хог хаягдлын тухай хуулийн 9.2, 10.1, 10.2, 20.1, 20.2, Сумын ИТХ-ийн 2022 оны 12 сарын 12 өдрийн 11/07 тоот тогтоолыг үндэслэн.

Хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллийг арилгах түүнээс урьдчилан сэргийлэх ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулж эргүүлэн ашиглах, тээвэрлэх булах болон орчны ариун цэврийг тогтмол цэвэр байлгах, цэвэр эрүүл орчинд амьдрах орчныг бий болгоход оршино.

Хоёр. Гэрээ байгуулагч талууд

Нэг талаас Дорноговь аймгийн Даланжаргалан сумын ЗДТГ-ын дарга ажилтай Д.Бэхбат нөгөө талаас “Тэнүүн байгаль” ХХК-ийн /Улаанбаатар БЗД-н 1 хороо 59-13 тоот РД:2582457 гэрчилгээтэй /”Тэнүүн байгаль”/ захирал ажилтай Н.Мөнгөнчимэгт нар харилцан төхиролцож 2024 оны 01 сарын 01-ний өдрөөс 2024 оны 12 сарын 31-ийг хүртэл хугацаатайгаар энэхүү гэрээг байгуулав.

Гурав. Төлбөр тооцсон байдал:

Даланжаргалан сумын ИТХ-ийн 2022 оны 12 сарын 12 өдөр 11/07 тоот тогтоолын 1-р хавсралтад заасан: ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч ААН/ 100,000 мянган төгрөг/-өөр тооцож

Ажилах хугацаа: 12сар
Сарын төлбөр: 100,000төг
Нийт: 1,200,000

Дөрөв. Сумын ЗДТГ эрх

1. Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Хог хаягдлын хууль, Ариун цэврийн тухай хуулийн дагуу хяналт тавьж ажиллах
2. Иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хог хаягдал гаргасаны төлбөрийг төвлөрүүлэх
3. Иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага хог хаягдлаа зориулалтын цэгт хаяж байгаа эсэхэд хяналт тавих
4. Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх хуваарийг тээвэрлэгчтэй гэрээ байгуулж хэрэгжилтэнд хяналт тавих

Тав. Иргэн, ААН байгууллагын эрх үүрэг

1. Өөрийн байгууллагын үйл ажиллагаанаас гарсан ахуйн, хуурай хог хаягдлыг стандартын шаардлага хангасан зориулалтын саванд хадгалж байх
2. Аж ахуйн нэгж байгууллага нь хог хаягдал гаргасны төлбөрөө улирал Даланжаргалан сумын ЗДТГ-н татварын байцаагчийн гаргасан нэхэмжлэхээр 24 цагийн дотор тогтмол шилжүүлж байна.

Зураг 14. Хог хаягдлын гэрээ

3. Хог хаягдлыг ангилан ялгаж байх
4. Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хогийг тогтсон хугацаанд цэвэрлэж тээвэрлэх, хог хаягдлын талаархи дүрэм журам, стандартын шаардлагыг хангаж зориулалтын цэгт хаяж байхад анхаарах
5. Үйлдвэр үйлчилгээний явцад үүсдэг хог хаягдлын хэмжээ, бусад мэдээллийг сумын захиргаанд мэдээлж байх
6. Хог хаягдлыг ангилан хаях талаар зохих мэдээллийг ажилтнуудад тээмшүүлж, сургалт сурталчилгаа явуулах аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангаж ажиллах
7. Оршон суугаа газар орчмын хог хаягдлыг цэвэрлэх, олон нийтийг хамарсан ажилд оролцох;
8. Хуульд заасан журмын дагуу олон нийтийн хяналтыг хэрэгжүүлэх, хог хаягдлын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдэд хариуцлага хүлээлгэхийг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас шаардах;
9. Үүссэн аюултай хог хаягдал, түүний эх үүсвэрийн талаар төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагад мэдээлэх

Зургаа.Гэрээний хариуцлага

6.1.Аж ахуйн нэгж байгууллага нь хог хаягдал гаргасны төлбөрөө удаан хугацаагаар төлөөгүй болон ил задгай хог шатаасан, зориулалтын бус газар хог хаягдал хаясан нөхцөлд өр аялагыг барагдуулах ба учруулсан хохиролыг арилгах шаардлагатай тохиолдолд холбогдох дээд шатны байгууллагад хандан хог хаягдлын тухай хуулийн дагуу хариуцлага тооцно.

6.2.Аж ахуйн нэгж байгууллага нь энэхүү гэрээнд өөрчлөлт оруулах шаардлагатай гэж үзвэл хоёр талын хамтарсан төлөөлөгч тухай бүр шийдвэрлэнэ.

ГЭРЭЭ ТӨЛӨӨЛСӨН МЭРГЭЖИЛТЭН:

Даланжаргалан сумын
БОМ-ын Мэргэжилтэн

“С.Дандарбаатар”
Утас:95018801

“Тэнүүн байгаль”ХХК-ны
захирал

“Н.Мөнгөнчимэгт”
Утас:99034321

Зураг 15. Хог хаягдлын гэрээ

Зураг 16. Аюултай хог хаягдлын цэг

ЕС. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээний хүрээнд ажилчдыг хувцас хэрэгслээр ханган ажилласан. Түүнчлэн өвөлжилт хүндэрсэн үед малчдын өвөлжөө хорооны цас арилгах, цас түрж зам гаргах зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэхэд өөрсдийн техник хэрэгсэл, хүн хүчээр дэмжин ажилласан.

Зураг 17. Өвөлжөө хорооны цасыг түрж цэвэрлэх ажлын явц

Зураг 18. Цас түрж зам гаргах ажлын явц

АРАВ.ТУХАЙН ЖИЛИЙН ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд агаарын чанарын шинжилгээг Дорноговь аймгийн УЦУОШТ-ийн байгаль орчны шинжилгээний лабораториор хийлгэсэн. Уг шинжилгээгээр кемпийн орчим болон олборлолтын хэсэг дэх нийт тоос болон хүхэрлэг хий, азотын давхар ислийн хэмжээ MNS4585:2016 стандартаас даваагүй буюу “цэвэр” байв.

ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар, он /№ : 2024/98

Сорьцыг ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : “ТЭНҮҮН БАЙГАЛЬ” ХХК

Сорьцыг авсан хүний нэр, албан тушаал : Б.Сумьяасүрэн /Лабораторийн техникч/

Сорьцын төрөл, тоо : SO₂-2, NO₂-2, Нийт тоос-2

Хүлээн авсан огноо : 2024.10.16

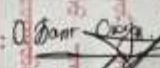
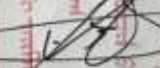
Сорьцын тодорхойлолт : Дорноговь аймаг, Даланжаргал сум

Шинжилсэн огноо : 2024.10.17

Хуудасны тоо : 1

Үр дүн

№	Дээж авсан цэгийн нэр	Хүхэрлэг хий, SO ₂ мг/м ³	Азотын давхар исэл, NO ₂ мг/м ³	Нийт тоосны агууламж мг/м ³
1	Кэмп N 44°50'34.4 E 108°54'37.7	0.002	0.036	0.038
2	Олборлолтын хэсэг N 45°50'16.8 E 108°54'41.5	0.004	0.047	0.046
ЗДХ	MNS4585:2016	0.450	0.200	0.500

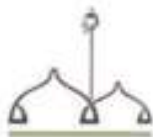
Шинжилгээ гүйцэтгэсэн: Лабораторийн эрхлэгч: О.Бат-Оюун
Хянаж баталгаажуулсан: УЦУОШТөвийн дарга: Т.Азбаяр

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хүчинтэй.

Зураг 19. Агаарын чанарын шинжилгээний үр дүн

ОХШХ-ийн хүрээнд уурхайн талбайн 3 хэсгээс хөрсний дээж авч, “Инженер геодези” ХХК-ийн хөрс судлалын лабораторид хөрсний ерөнхий болон хүнд металлын шинжилгээг хийлгэсэн. Шинжилгээний дүнгээр хөрсөнд хүнд металлын бохирдол MNS5850:2019 стандартаас давсан үзүүлэлт илрээгүй болно.

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
ХӨРС СУДЛАЛЫН ЛАБОРАТОРИ

Утас/Факс: 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 24/642

Дээж авсан огноо: 2024 он 04 сарын 17

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2024 он 04 сарын 18-19

Дээж авсан газрын нэр: Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, “Тэнүүн байгаль” ХХК

Координат: 45°50'33" 108°54'35"

НДТ:-

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Экологийн бүтээмж” ХХК

Харилцах утас: 94096333

Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, dsm	Ялзмаг, %	CaCO ₂ , %	Шингээгдсэн суурьнууд мг-жм/100 гр		Шингээгдсэн элементүүд мг/100 гр	
									Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O
0	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13
1	24/2081	Зүсэлт-1	0-30	7.94	0.71	1.459	0.29	0.00	8.6	3.8	0.5	34
2	24/2082		30-60	8.27	0.13	0.281	0.20	0.00	8.8	2.8	0.6	19

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Механик ширхэгүүд %, ширхэгийн хэмжээ, мм						
				1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
1	24/2081	Зүсэлт-1	0-30	39.6	46.5	1.3	4.6	7.1	0.9	12.6
2	24/2082		30-60	31.4	56.0	2.5	2.3	7.6	0.2	10.2

Жич: Энэхүү шинжилгээний харуул нь тусгай цэлийн дээжэнд хамгаарал ба хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

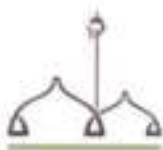
(MNS 3310:1991, MNS ISO 10390:2001, MNS 6824:2020)

Лабораторийн эрхлэгч:

Я.Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч:

С.Ганццэг

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
ХӨРС СУДЛААЛЫН ЛАБОРАТОРИ

Утас/Факс: 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 24/642

Дээж авсан огноо: 2024 он 04 сарын 17

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2024 он 04 сарын 18-19

Дээж авсан газрын нэр: Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, “Тэнүүн байгаль” ХХК

Координат: 45°50'33" 108°54'35"

НДТ:-

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Экологийн бүтээмж” ХХК

Харилцах утас: 94096333

Хөрсний хүнд металл

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Хүнд металл мг/кг					
				Ni /Никель/	Cd /Кадмий/	Pb /Хар туталаг/	Cu /Зэс/	Zn /Цайр/	Cr /Хром/
1	24/2080	Зүсэлт-1	0-10	3.26	ND	ND	2.20	74.28	ND
Хүлгэх агууламж /MNS 5850:2019/				150,0	3,0	100,0	100,0	300,0	150,0
Хорттой агууламж /MNS 5850:2019/				1000,0	10,0	500,0	500,0	600,0	400,0
Аюултай агууламж /MNS 5850:2019/				1800,0	20,0	1200,0	1000,0	1000,0	1500,0
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт				/MNS 5850:2019/					

*ND-not defect

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь төрхийн цэврийн дээжэнд хамрагдах ба хуульчилсан хэрэглээнийг хариуцана.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS ISO 11466:2007)

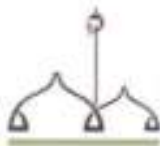
Лабораторийн эрхлэгч:

Б.Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч:

С.Ганцэцэг

Зураг 21. Хөрсний шинжилгээний үр дүн

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
ХӨРС СУДЛАЛЫН ЛАБОРАТОРИ

Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 24/644

Дээж авсан огноо: 2024 он 04 сарын 17
Шинжилгээ хийсэн огноо: 2024 он 04 сарын 18-19
Дээж авсан газрын нэр: Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, “Тэнүүн байгаль” ХХК
Координат: 45°50'33" 108°54'46"
НДТ:-
Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Экологийн бүтээмж” ХХК
Харилцах утас: 94096333

Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, dsm	Ялзмаг, %	CaCO ₂ , %	Шингээгдсэн суурьд мг-жм/100 гр		Шингээгдсэн элементүүд мг/100 гр	
									Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O
0	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13
1	24/2084	Зүсэлт-2	10-30	7.71	0.05	0.116	0.55	0.00	8.2	4.4	0.6	18
2	24/2085		30-60	7.83	0.03	0.078	0.53	0.16	7.2	4.9	0.4	10

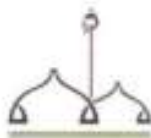
Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Механик ширхэгүүд %, ширхэгийн хэмжээ, мм						
				1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
1	24/2084	Зүсэлт-2	10-30	30.1	49.7	8.0	2.0	6.6	3.7	12.3
2	24/2085		30-60	31.3	54.8	2.1	2.9	7.0	1.9	11.8

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цагийн дээжэнд хамаарах ба хуульбараан хэрэглээийг хориглоно.
Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:
(MNS 3310:1991, MNS ISO 10390:2001, MNS 6824:2020)

Лабораторийн эрхлэгч: Б.Болдбаатар /MS.c/
Задлан шинжээч: С.Ганцэцэг

Зураг 22. Хөрсний шинжилгээний үр дүн

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
ХӨРС СУДЛАЛЫН ЛАБОРАТОРИ

Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 24/645

Дээж авсан огноо: 2024 он 04 сарын 17

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2024 он 04 сарын 18-19

Дээж авсан газрын нэр: Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, “Тэнүүн байгаль” ХХК

Координат: 45°50'33" 108°54'46"

НДТ:-

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Экологийн бүтээмж” ХХК

Харилцах утас: 94096333

Хөрсний хүнд металл

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Хүнд металл мг/кг					
				Ni /Никель/	Cd /Кадми/	Pb /Хар тугалаг/	Cu /Зэс/	Zn /Цайр/	Cr /Хром/
1	24/2083	Зүсхэт-2	0-10	0.38	ND	ND	0.20	56.10	ND
Хүлсэх агууламж /MNS 5850:2019/				150,0	3,0	100,0	100,0	300,0	150,0
Хорттой агууламж /MNS 5850:2019/				1000,0	10,0	500,0	500,0	600,0	400,0
Аюултай агууламж /MNS 5850:2019/				1800,0	20,0	1200,0	1000,0	1000,0	1500,0
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт				/MNS 5850:2019/					

*ND-not detect

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн үзлийн дэлгэцэнд хамаарах ба хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS ISO 11466:2007)

Лабораторийн эрхлэгч:

(Signature)

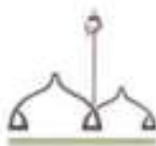
Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч:

(Signature)

С.Ганццэг

Зураг 23. Хөрсний шинжилгээний үр дүн

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
ХӨРС СУДЛАЛЫН ЛАБОРАТОРИ

Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 24/646

Дээж авсан огноо: 2024 он 04 сарын 17

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2024 он 04 сарын 18-19

Дээж авсан газрын нэр: Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, “Тэнүүн байгаль” ХХК

Координат: 45°50'08" 108°54'58"

НДТ:-

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Экологийн бүтээмж” ХХК

Харилцах утас: 94096333

Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЦ, dsm	Ялзмаг, %	CaCO ₂ , %	Шингээгдсэн сууриуд мг-ж/100 гр		Шим тусгаарлагдсан элементүүд мг/100 гр	
									Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O
0	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13
1	24/2087	Зүсэлт-3	10-30	8.39	0.09	0.196	0.49	1.81	8.8	5.4	1.0	28
2	24/2088		30-60	8.41	0.08	0.182	0.24	0.82	4.8	3.9	0.6	12

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Механик ширхэгүүд %, ширхэгийн хэмжээ, мм						
				1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
1	24/2087	Зүсэлт-3	10-30	31.7	47.7	7.4	2.6	6.5	4.0	13.2
2	24/2088		30-60	44.3	43.3	3.8	1.2	6.0	1.3	8.5

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цагийн дээжинд хамаарах ба хуульчлан хэрэглэхийг хориглоно.

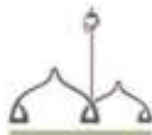
Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS 3310:1991, MNS ISO 10390:2001, MNS 6824:2020)

Лабораторийн эрхлэгч: Я.Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч: С.Ганцрэг

Зураг 24. Хөрсний шинжилгээний үр дүн

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
ХӨРС СУДЛАЛЫН ЛАБОРАТОРИ

Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 24/647

Дээж авсан огноо: 2024 он 04 сарын 17

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2024 он 04 сарын 18-19

Дээж авсан газрын нэр: Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, “Тэнүүн байгаль” ХХК

Координат: 45°50'08" 108°54'58"

НДТ:-

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Экологийн бүтээмж” ХХК

Харилцах утас: 94096333

Хөрсний хүнд металл

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Хүнд металл мг/кг					
				Ni /Никель/	Cd /Кадмн/	Pb /Хар тулалга/	Cu /Зэс/	Zn /Цайр/	Cr /Хром/
1	24/2086	Зүсэлт-3	-	1.57	ND	ND	3.64	55.68	ND
Хүлцэх агууламж /MNS 5850:2019/				150,0	3,0	100,0	100,0	300,0	150,0
Хорттой агууламж /MNS 5850:2019/				1000,0	10,0	500,0	500,0	600,0	400,0
Аюултай агууламж /MNS 5850:2019/				1800,0	20,0	1200,0	1000,0	1000,0	1500,0
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт				/MNS 5850:2019/					

*ND-not detect

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цагийн дээжнийг хямаарах ба хуульчлал хэрэгсэхийг хорьсонго.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS ISO 11466:2007)

Лабораторийн эрхлэгч:

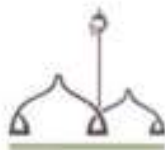
Задлан шинжээч:

Болдбаатар /MS.c/

С.Ганцэнгэ

Зураг 25. Хөрсний шинжилгээний үр дүн

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
ХӨРС СУДЛАЛЫН ЛАБОРАТОРИ

Дугаар: 24/640

Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дээж авсан огноо: 2024 он 04 сарын 17

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2024 он 04 сарын 18-19

Дээж авсан газрын нэр: Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, “Тэнүүн байгаль” ХХК

Координат: 45°53'48" 108°56'29"

НДТ:-

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Экологийн бүтээмж” ХХК

Харилцах утас: 94096333

Уст цэгийн төрөл ба дугаар: Худаг-1

Лаб № 24/2078

Усны химийн задлан шинжилгээний дүн

Анион	мг/л	мг/экв	%, мг-экв/л	Катион	мг/л	мг/экв	%, мг-экв/л
Cl ⁻	59.56	1.68	21.04	Na ⁺ +K ⁺	121.19	5.27	66.07
SO ₄ ²⁻	92.88	1.93	24.25	NH ₄ ⁺	0.10	0.01	0.07
NO ₃ ⁻	9.98	0.16	2.02	Ca ²⁺	28.06	1.40	17.56
NO ₂ ⁻	0.10	0.00	0.03	Mg ²⁺	15.81	1.30	16.30
CO ₃ ²⁻	0.00	0.00	0.00	Fe ²⁺	0.00	0.00	0.00
HCO ₃ ⁻	256.28	4.20	52.67	Fe ³⁺	0.00	0.00	0.00
Дүн	418.80	7.97	100.00	Дүн	165.15	7.97	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

583.95 мг/л

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын нийлбэр:

456.0 мг/л

Хуурай үлдэгдэл:

566.0 мг/л

Ерөнхий хатуулаг:

2.70 мг-экв/л

pH:

7.55

Исэлдэх чанар:

7.68 мг/л

Усны физик шинж. чанар

Шүүгдэсний өнгө: Өнгөгүй

Үнэр: Үгүй

Амт: -

Буллинг: Тунгалаг

Тунадас: Үгүй

Усны давсны химийн найрлагын томьёо $M (566.0 \text{ мг/л}) = \frac{HCO - 52.67 \cdot 50 - 24.25 \cdot Cl - 21.04}{Na + K \cdot 66.07}$

Тайлбар

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, натрийн бүлгийн, 2-р төрлийн, чанарын хувьд цэнгэгдүү буюу харьцангуй ихэвтэр эрдэсжилттэй, зөөлөн ус байна.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS 1097:1970, MNS 6271:2011, MNS ISO 10523:2001, MNS ISO 9297:2005, MNS ISO 6059:2005)

Лабораторийн эрхлэгч:

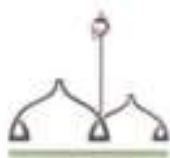

Я.Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч:

О.Алтанцэцэг /MS.c/

Зураг 26. Усны шинжилгээний хариу

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
ХӨРС СУДЛАЛЫН ЛАБОРАТОРИ

Дугаар: 24/641

Утас/Факс 77278899, 77288899

E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дээж авсан огноо: 2024 он 04 сарын 17

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2024 он 04 сарын 18-19

Дээж авсан газрын нэр: Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, “Тэнүүн байгаль” ХХК

Координат: 45°48'44" 108°54'00"

НДТ:-

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Экологийн бүтээмж” ХХК

Харилцах утас: 94096333

Уст цэгийн төрөл ба дугаар: Худаг-2

Лаб № 24/2079

Усны химийн задлан шинжилгээний дүн

Анион	мг/л	мг/экв	%, мг-экв/л	Катион	мг/л	мг/экв	%, мг-экв/л
Cl ⁻	82.24	2.32	27.81	Na ⁺ +K ⁺	120.16	5.22	62.72
SO ₄ ²⁻	108.16	2.25	27.03	NH ₄ ⁺	0.10	0.01	0.07
NO ₃ ⁻	9.98	0.16	1.93	Ca ²⁺	32.06	1.60	19.21
NO ₂ ⁻	0.01	0.00	0.00	Mg ²⁺	18.24	1.50	18.01
CO ₃ ²⁻	0.00	0.00	0.00	Fe ²⁺	0.00	0.00	0.00
HCO ₃ ⁻	219.67	3.60	43.22	Fe ³⁺	0.00	0.00	0.00
Дүн	420.06	8.33	100.00	Дүн	170.56	8.33	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

590.62 мг/л

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын нийлбэр:

481.0 мг/л

Хуурай үлдэгдэл:

510.0 мг/л

Ерөнхий хатуулаг:

3.10 мг-экв/л

pH:

7.54

Исэлдэх чанар:

6.08 мг/л

Усны физик шинж чанар

Шүүгдэсний өнгө: Өнгөгүй

Үнэр: Үгүй

Амт: -

Булигар: Тунгалаг

Тунадас: Үгүй

Усны давсны химийн найрлагын томьёо $M(510.0 \text{ мг/л}) = \frac{HCO-43.22 \text{ Cl}-27.81 \text{ SO}-27.03}{Na+K \text{ } 62.72}$

Тайлбар

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, натрийн бүлгийн, 2-р төрлийн, чанарын хувьд цэнгэгдүү буюу харьцангуй ихэвгэр эрдэсжилттэй, зөөлөвтөр ус байна.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS 1097:1970, MNS 6271:2011, MNS ISO 10523:2001, MNS ISO 9297:s2005, MNS ISO 6059:2005)

Лабораторийн эрхлэгч: Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч: О.Алтанцэцэг /MS.c/

Зураг 27. Усны шинжилгээний хариу

АРВАН НЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН
СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг боловсруулан БОУАӨЯ-ны цахим системд илгээсэн болно.

Хүснэгт 2. 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд хийж гүйцэтгэсэн ажлын гүйцэтгэл

№	Бүрэлдэхүүн хэсгүүд	БОМТ-нд тусгагдсан ажлууд	Ажлын гүйцэтгэл
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	Уурхайн ам орчимд болон тээврийн гол замыг чийгшүүлэх, услах, дагтаршуулах Ус ашиглах дүгнэлтийг жил бүрийн эхэнд гаргуулах Ус ашигласны төлбөрийг цаг тухайд нь тогтмол хугацаанд төлөх Уурхайн тосгон орчимд ногоон байгууламж бий болгох	Уурхайн гол замыг чийгшүүлэх, услах ажлыг тогтмол гүйцэтгэсэн. Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулж, гэрээ байгуулж ажилласан. Ус ашигласны төлбөрийг төлсөн
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	Уурхайн тосгон орчимд мод тарих	Өнгөт багийн Далан түрүү рашааны энгийн хамгаалалтын бүсэд 200 ш мод тарьсан.
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	“Нөхөн сэргээлт-2024” арга хэмжээний хүрээнд Даланжаргалан суманд нөхөн сэргээлт хийх	Даланжаргалан сумын Өнгөт багийн /Уртын гол/ гэх газарт 0.52 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийж хүлээлгэн өгсөн.
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	Ажил төлөвлөгдөөгүй болно.	Ажил төлөвлөгдөөгүй болно.
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	Ажил төлөвлөгдөөгүй болно.	Ажил төлөвлөгдөөгүй болно.
6	Химийн бодисын эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	Аваар устгах төлөвлөгөө боловсруулах, Мэргэжлийн гэрээт байгууллагаар тэсэлгээний ажлыг гүйцэтгүүлэх Тэсрэх бодисын тоо бүртгэлийг тогтмол хийх Тэсрэх бодисын сав баглаа боодлыг гүйцэтгэгч компанитай гэрээ байгуулан аюулгүй болгох	2024 онд уурхайн үйл ажиллагаанд ямар нэгэн химийн бодис ашиглаагүй, мөн тэсэлгээний ажил огт хийгдээгүй болно.
7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	Хог хаягдлын түр хадгалах цэгийг тохижуулах, хог хаягдлын гэрээ байгуулж тогтмол тээвэрлүүлэх, тэсрэх бодисын сав баглаа боодлыг гүйцэтгэгч компанид хүлээлгэн өгөх	Хог хаягдлын гэрээг байгуулж, гэрээний дагуу хог хаягдлыг тогтмол тээвэрлүүлсэн. Уурхайн талбайд хог хаягдлын ангилан ялгах зориулалт бүхий түр хадгалах цэг, аюултай хог хаягдлын цэгүүдийг тохижуулсан. Түүнчлэн стандартын шаардлагад нийцсэн “Ариун цэврийн байгууламж”-ийг суурилуулж ашиглалтад оруулсан.

8	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан	Уурхайн бэлтгэл ажлыг бүрэн хангах УАТ болон БОМТ-г боловсруулан батлуулах Ажилчдыг ХХАА-ны хувцас хэрэгслээр бүрэн хангах	УАТ болон БОМТ-ыг боловсруулан батлуулж, үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгон ажилласан. Ажилчдыг ХХАА-ны хувцас хэрэгслээр бүрэн хангасан. Түүнчлэн өвөлжилт хүндэрсэн үед малчдын өвөлжөө хорооны цас арилгах, цас түрж зам гаргах зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэхэд өөрсдийн техник хэрэгсэл, хүн хүчээр дэмжин ажилласан.
9	Олон нийтэд тайлагнах хуваарь, төлөвлөгөөний биелэлт	Уурхайн үйл ажиллагааны тухай тайлан мэдээг орон нутгийн албан ёсны цахим хаягаар танилцуулах, иргэдийг мэдээллээр хангах Нийт хийгдсэн ажлын хэмжээ, хийгдсэн ажлуудын тайлагнал	БОМТ-ний биелэлтийн тайланг боловсруулж, БОУАӨЯ-ны цахим системд илгээсэн бөгөөд аймгийн БОАЖГ-т хүргүүлсэн.
10	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт	Агаарын чанар, дуу шуугиан, хөрс, усны дээж авч шинжлүүлэх	Агаарын чанарын хяналт шинжилгээг Дорноговь аймгийн УЦУОШТ-ийн лабораторид, хөрс, усны шинжилгээг “Инженер геодези” хөрс усны лабораторид шинжлүүлсэн.
Дүн			

ДҮГНЭЛТ

Манай компани нь 2024 онд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ. Үүнд:

- ✓ Тоосжилт ихтэй үед зам усалгааг тогтмол хийж байсан.
- ✓ Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд Даланжаргалан сумын Өнгөт багийн нутагт байрлах “Уртын гол” нэртэй 0.52 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн.
- ✓ “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд Өнгөт багийн Далан түрүү рашааны энгийн хамгаалалтын бүсэд 200 ш мод тарьсан
- ✓ Малчдын өвөлжөө хаваржааны хөрзөнг түрэх ажилд техник хэрэгсэл гарган ажилласан. Түүнчлэн өвөлжилт хүндэрсэн үед цас түрж зам гаргах, өвөлжөөний цас цэвэрлэх зэрэг ажилд техник хэрэгсэл, хүн хүчээр дэмжин ажилласан.
- ✓ Хог хаягдлын гэрээ байгуулж, гэрээний дагуу тээвэрлүүлж байсан. Түүнчлэн уурхайн талбайд энгийн болон аюултай хог хаягдлын түр хадгалах цэгийг байгуулсан. Стандартын шаардлагад нийцсэн ариун цэврийн байгууламжийг суурилуулж ашиглалтад оруулсан.
- ✓ Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангаж ажилласан.
- ✓ Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд агаар, хөрс, усны шинжилгээ хийлгэсэн.

2024 онд олборлолтын үйл ажиллагааг төлөвлөгөөний дагуу явуулж, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөгөөр хийгдэх ёстой ажлуудыг цаг тухайд нь хийж гүйцэтгэхийг хичээн ажилласан болно.